

goslovanski Slovaki, iskati v ljubljanski Le livre slovène. Poleg številnih slikanic, ki so izšle v koprodukciji z ljubljansko Mladinsko knjigo, srečamo tu Cankarja, Levstika, Krefta in Prežihna. Izbor, ki so ga napravili Slovaki v Vojvodini, vsekar doponjuje izbor, ki so ga napravili prevajalci v njihovi matični deželi.

Slovaški prevajalci so se seznanili s slovenskim jezikom in slovenskim slovstvom neposredno in posredno. Ambruš, Irmeler in Václav so se spoznali s slovenščino na Slovenskem na študijah po slavistični diplomii v Bratislavi. Njihov izbor prevajanih del sloni na globljem poznavanju naše literarne preteklosti in sodobnosti. Najstarejši prevajalec Mikuláš Čollak, sicer profesor kemije, si je osvojil slovenščino iz slovenskega navdušenja. Sirácky in Lipka sta prišla do slovenščine s posredovanjem srbohrvaščine. To vmesno pot je prešel tudi najplodovitejši prevajalec povojnih let Vít azoslav Hečko. Po študiju romanist — z doktoratom iz Baudelaira — je prevajal najprej iz španščine in francoščine, nato je prevajal, ker so mu bile dane možnosti, iz hrvaščine in srbsčine, nato pa se je skoraj izključno posvetil slovenskemu področju. Marsikaj mu je bilo mogoče objaviti v ciklostilnih izdajah že omenjene bratislavske DILIZE, kjer je bil njegov brat Slavó več let ravnatelj, z naklonjenostjo do slovenske dramatike. Drzno se je

prav na začetku svojega slovenskega prevajanja lotil Prešerna, zatem je prevzel dolžnost lektorja slovenščine na bratislavski slavistiki in potem s pridobljenim slovesom »slovenista« mogel uveljavljati pri založbah — pri eni je sam bil urednik — svoje predloge za upoštevanje slovenskih del. Osebna vnema in prevajalska pridnost sta posredovali, da je število prevodov iz slovenščine močno narastlo, zakrivali pa včasih premajhno izbirčnost in prevajalsko površnost.

Zanimivo je ime prevajalke Pavle Kováčove. Prevaja za Bratislavo in za založbo slovaške manjšine v Vojvodini. Kováčová je po rodu Slovenka, ki živi že nekaj let na Slovaškem. Piše tudi izvorno v slovaščini. Od njene kratke mladinske proze je omeniti zgodbo Danka, ki je izšla knjižno 1971 z izrazito avtobiografskimi potezami: gre za mladostna doživetja v letih italijanske okupacije in našega osvobodilnega boja v Ljubljani.

Pretres bratislavske bibliografije ne more opraviti naloge, ki naj bi dala oceno ali vsaj sodbo o deležu slovenskega leposlovja v slovaškem kulturnem krogu in o vrednosti prevajalskega dela. To delo bo mogoče opraviti na slovenski in na slovaški strani ob boljših pogojih, kakor nam jih daje slovenistika in slovakistika danes.

Viktor Smolei
Ljubljana

Zapiski

Slovenec — književnik gradiščanskih Hrvatov

V času, ko je pozornost naše širše javnosti bolj kot kdaj prej usmerjena na življenje in boj naših manjšin v zamejstvu, bo zanimiv tudi podatek, da smo Slovenci »posodili« književnika tistemu delu hrvatskega naroda, ki živi v avstrijski zvezni pokrajini Gradiščansko-Burgenland, katere glavno mesto in kulturno središče je Železno-Eisenstadt.

Ta mož se je imenoval Jožef Ficko in se je rodil kot Slovenec 1. 1772 v Boreči pri

Gornjih Petrovcih v Prekmurju. Gradiščanski Hrvati pravijo o njem: »Priznavamo, Ficko bo za vselej ostal naš veliki književnik.« Hrvatskega jezika se je naučil med ljudstvom in iz knjig. Pisal je v razumljivem ljudskem jeziku, ki pa ni bil brez napak. Tudi njemu je povzročala težave takratna revščina besednega zaklada. Jezik je bil še nerazvit. Zato si je pomagal s tujkami, predvsem z izposojenkami iz domače slovenščine, prekmurščine. S tem je obogatil jezik gradiščanskih Hrvatov s številnimi besedami, ki jih je prinesel s sabo iz svoje matične domovine. Glavni cilj mu je bil, da ga ljudje razu-

mejo, in v tem je imel veliko uspeha, tako še vedno živ spomin na velikega sina, ki tudi vse življenje ni pozabil domačega kraja in porekla. Tako je dal domačijo na novo zgraditi. Ker stoji domačija visoko nad drugimi, jo imenuje ljudski glas »gradiščina«. Živ je tudi spomin na neki fond, ki ga je ustanovil Ficko. Sobotiški (Szombathely) škofiji je zapustil 2400 dukatov z namenom, da bo s pomočjo fonda šolala otroke nepremožnih družin iz Boreče. Iz fonda pa je tudi izhajala pomoč revnim boreškim vaščanom.

Največje zasluge za književnost gradiščanskih Hrvatov si je pridobil s svojimi »Prisičkimi knjigami« iz l. 1802. Čez dve desetletji je izdal v Šopronu (Šopron na Madžarskem) drugi del te knjige. Izdal je tudi dva molitvenika in kar 629 strani obsegajoče »Razlaganje velikega katekizmus-a«. Ljudje so poimenovali to knjigo kar »Debeli katekizem«. Kljub temu, da so Fickove knjige le verske vsebine, si je z njimi postavil v času, ko gradiščanski Hrvati še niso imeli svojega časopisja, neminljiv spomenik. Kljub številnim jezikovnim pomanjkljivostim je med Hrvati ohranjal materinščino, ki je pogoj za narodni obstoj. Čeprav so drugi hrvatskogradiščanski književniki uporabljali mnogo lepši jezik, so ljudje Fickove knjige najbolj vzljubili.

Fickova aktivnost med gradiščanskimi Hrvati, tako literarna kot tudi narodno buditeljska, je bila pri nas neznana, saj se v slovenskem tisku nikjer ne omenja.

Branko Jeranko
Celje

V premislek

Na eni strani tistim, ki opravljajo vlogo zdravnika slovenske govornice in pisane besede po založbah in raznih ustanovah, in na drugi strani vodstvu Slavističnega društva Slovenije in pokrajinskim društvom, na področju katerih prihaja problem v poštev, je namenjen v premislek naslednji predlog:

ali bi ne bilo primerno, da bi se pri RO SDS poleg že obstoječih delovnih skupin (za znanstveno koordinacijo, izobraževanje, tekmovanje v slovenščini po šolah, ekskurzije) ustanovila še lektorska? Njena

glavna naloga bi bila povezo(v)ati lektorje, korektorje (morebiti tudi novinarje, urednike in vse druge, ki se srečujejo s praktičnimi jezikovnimi vprašanji pri svojem delu ali jih le-ta zanimajo) v živo, ustvarjalno skupnost, ki bi na rednih (mogoče mesečnih) strokovnih srečanjih sproti razpravljala o odprtih, porajajočih se vprašanjih svojega dela.

Namen in pomen takih posvetov bi bil:

1. v opozarjanju na konkretna nerešena vprašanja, s katerimi se srečujejo posamezniki pri svojem delu, v poskusu njihovih razčiščevanj in v utemeljevanju takih ali drugačnih odločitev;

2. v teoretičnem poglobljanju in praktičnem usklajevanju kriterijev, ki sicer slovnijo na slovenski slovnici, slovarju slovenskega knjižnega jezika in pravopisu, toda tok življenja spreminja stališča in prinaša vedno nova vprašanja;

3. v preverjanju lastnega jezikovnega čuta ob pogovorih s sodelavci iz prakse in v izpopolnjevanju strokovnega znanja, ki bi se brusilo tudi v razpravah o konkretnih vprašanjih s tistimi, ki se s slovenskim jezikom ukvarjajo teoretično;

4. organizirana skupnost lektorjev bi mogla s strokovno utemeljenimi stališči enotno nastopati pred javnostjo in z večjo učinkovitostjo opozarjati na neprimerne pojave pri slovenščini v javni rabi. V stalni rubriki svojega strokovnega (JiS) in mogoče tudi dnevnega časopisja bi obravnavala pojavljajoče se jezikovne pomanjkljivosti: neprimernost, neustreznost itd. Hkrati bi se razne organizacije in posamezniki obračali nanjo zaradi strokovne pomoči (ne da bi seveda prez(i)r(a)li dosedanje lektorsko sodelovanje nekaterih prizadevnih posameznikov;

5. ne nazadnje, stalni sestanki bi utrjevali strokovno zavest in pripadnost, večale odgovornost do dela in njegov smisel.

Naj mi vsi, ki jim nekvalificirano, in od strani, posegam na njihovo področje, oprostiti tale zapis. Pobudo zanj so dali pogovori z nekaterimi mojih kolegov — mlajših slavistov, med katerimi sem začutila nekakšno prepuščenost samim sebi, ko se med seboj zaradi vprašanj, s katerimi se srečujejo pri lektorskem delu, srečujejo le priložnostno in naključno, skratka zasebno.

Marija Stanonik
SAZU v Ljubljani